

นางสาวสิริโสม พรหมโสม
นิติกร สำนักกฎหมาย

หลักค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายทางจิตใจกรณีละเมิด

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เปรียบเทียบกับต่างประเทศ

หลักกฎหมายลักษณะละเมิดในทางแพ่งนั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในสังคมไม่ให้บุคคลอื่นมาล่วงละเมิดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากมีบุคคลใดกระทำความเสียหายของบุคคลอื่นจนเป็นเหตุทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายโดยไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายนั้น บุคคลผู้ได้รับความเสียหายดังกล่าวชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น ความเสียหายดังกล่าวอาจเป็นตัวเงินหรือมีใช้ตัวเงินก็ได้ “ค่าสินไหมทดแทน” เรามักจะคำนึงถึงเรื่องเงินเป็นสำคัญ เนื่องจากความเสียหายทางแพ่งจะเป็นความเสียหายที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเป็นส่วนใหญ่ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วอาจไม่ใช่เป็นความเสียหายในทรัพย์สินก็ได้ เช่น อาจเป็นความเสียหายต่อจิตใจ เกียรติยศ ชื่อเสียง เสรีภาพ หรือสิทธิของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดกำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ต้องเสียหายจากการละเมิดได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสถานะเดิมเสมือนไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น (status quo ante) แต่บางกรณีไม่อาจทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิมได้ก็จำเป็นต้องชดใช้ด้วยวิธีอื่นเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะใกล้เคียงกับสถานะเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

คอลัมน์เกร็ดกฎหมายน่ารู้ฉบับนี้จึงใคร่ขอเสนอเรื่อง “หลักค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจกรณีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เปรียบเทียบกับต่างประเทศ” เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจถึงความหมายของค่าสินไหมทดแทน การกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายไทย การกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายต่างประเทศ และตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจตามลำดับ ดังนี้

๑. ความหมายของค่าสินไหมทดแทน

ความหมายของ “ค่าสินไหมทดแทน” นั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ค่าสินไหมทดแทน คือ สิ่งที่ให้หรือการกระทำที่ทำเพื่อชดใช้หรือทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินหรือบุคคลอันเนื่องมาจากการละเมิดหรือการผิดสัญญา รวมทั้งการคืนทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหายด้วย^๑

^๑พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๒๕๓.

ค่าสินไหมทดแทน คือ การชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดโดยการคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายได้เสียหายไปหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น ในเมื่อไม่อาจคืนทรัพย์สินได้รวมทั้งค่าเสียหาย
อย่างไร ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือใกล้เคียงกับฐานะเดิมเท่าที่จะสามารถทำได้^๒

ค่าสินไหมทดแทน คือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดอยู่บนพื้นฐานที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เสียหาย
จากการที่ถูกทำละเมิดได้รับการเยียวยา ชดเชยหรือทดแทนด้วยค่าเสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืน
สู่ฐานะเดิมก่อนมีการละเมิด หรือถ้ากรณีที่กลับคืนสู่ฐานะเดิมไม่ได้ก็ต้องชดเชยกันด้วยประการอื่น
เพื่อเป็นการทดแทนความเสียหายนั้นให้แก่ผู้เสียหาย ฉะนั้น คำว่า “ใช้ค่าสินไหมทดแทน” อาจแปลได้ว่า
“ทำการทดแทนเพื่อความเสียหาย” ซึ่งจะทำให้มีความหมายกว้างกว่าการคืนค่าเสียหายหรือการคืน
หรือใช้ราคาทรัพย์สิน และมีกรณีเป็นอันมากที่ไม่ใช่เรื่องจะต้องคืน หรือใช้ราคาหรือค่าเสียหาย เช่น ละเมิด
นำสิ่งของไปวางบนที่ดินของผู้อื่น หรือละเมิดปิดกั้นทางโดยไม่สิทธิซึ่งไม่ใช่เรื่องจะต้องคืนหรือใช้ราคา
ทรัพย์สินถ้าไม่มีความเสียหายอื่นเลย การที่ศาลพิพากษาบังคับให้จำเลยนำสิ่งของนั้นออกไปจากที่ดิน
หรือบังคับให้จำเลยเปิดทางก็ถือว่าเป็นการใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายนั้นเช่นกัน^๓

กล่าวโดยสรุป ผู้เขียนขอสรุปความหมายของคำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” ว่า ค่าสินไหมทดแทน
คือ การชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เสียหายจากการที่ถูก
ทำละเมิดได้รับการเยียวยา เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่สถานะเดิมหรือใกล้เคียงกับสถานะเดิมเท่าที่
จะสามารถทำได้

๒. ค่าเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายไทย^๔

๒.๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สำหรับค่าสินไหมทดแทนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้บัญญัติ
ไว้ใน “มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย
ถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี
ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

เนื่องจากมาตรา ๔๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดให้บุคคลผู้ทำละเมิด
ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดต่อเมื่อได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่น
โดยผิดกฎหมาย และเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำต้องได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ
ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด โดยผู้ถูกกระทำละเมิดสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้เฉพาะ
กรณีที่ได้รับ ความเสียหายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๒๐ เท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงความเสียหายต่อจิตใจ

^๒ศักดิ์ สอนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติ
ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๕๑ หน้า ๑๘๑.

^๓นิพนธ์กุล อัครชิน, ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ, เอกสารวิชาการการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรม
ระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ ๑๓”, วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๒, หน้า ๑๘.

^๔สุนันทา จันทร์แก้ว, ค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ, บทความทางกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา, สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.krisdika.go.th>.

โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนกรณีที่เกิดความเสียหายต่อจิตใจนั้น มาตรา ๔๔๖ ได้บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญา หรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้”

จากหลักกฎหมายในมาตราดังกล่าว ได้กำหนดให้ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินได้

ทั้งนี้ ตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ว่าผู้เสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้เฉพาะความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย เช่น ได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน หรือเสียโฉม เป็นต้น และจะต้องเป็นผู้เสียหายโดยตรงเท่านั้น หากเป็นผู้เสียหายโดยอ้อม เช่น ผู้ได้รับความเสียหายทางจิตใจ เนื่องจากผู้เสียหายโดยตรงถูกกระทำละเมิดหรือเห็นเหตุการณ์การกระทำละเมิดนั้น จะไม่ได้รับค่าเสียหายทางจิตใจสำหรับความเสียหายที่เป็นความวิตกกังวลความโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายทางจิตใจอย่างอื่น ศาลให้เหตุผลว่าไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าวได้ ซึ่งส่งผลให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และไม่สามารถเยียวยาผู้เสียหายได้ตรงตามความเสียหายที่แท้จริง

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๓๐๓/๒๕๔๗

การที่เด็กชาย ก. ต้องเป็นคนพิการ ไม่สามารถเดินและซบถ่ายได้ตามปกติ ถือได้ว่าเด็กชาย ก. ต้องสูญเสียความสามารถประกอบกิจการงานในภายหน้าและทำลายความก้าวหน้าไปตลอดชีวิต โดยความเสียหายที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติก็คือ ความเสียหายที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้สิ้นเชิงทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคต เมื่อผลแห่งการละเมิดของจำเลยที่ ๑ ทำให้เด็กชาย ก. ต้องทุพพลภาพไปตลอดชีวิต โจทก์ทั้งสองจึงเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการงานได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๔ วรรคหนึ่ง และความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นนี้ ยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายอันเป็นที่มาของความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัสที่บังเกิดขึ้นกับเด็กชาย ก. ในขณะที่มีอายุเพียง ๖ ปี เท่านั้น โจทก์ทั้งสองจึงมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๖ ด้วยค่าเสียหายดังกล่าวไม่ซ้ำซ้อนกันและไม่เป็นค่าเสียหายอย่างเดียวกัน

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๔๒/๒๕๔๙

จำเลยฆ่าบุตรโจทก์ถึงแก่ความตาย ย่อมถือว่าจำเลยได้กระทำการละเมิดต่อโจทก์ทำให้โจทก์ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูไป โดยมีต้องคำนึงว่าในปัจจุบันบุตรที่ตายจะได้กำลังอุปการะเลี้ยงดูโจทก์ผู้เป็นมารดาอยู่หรือไม่ ส่วนค่าเสียหายจะเท่าใดศาลย่อมกำหนดให้ตามสมควร ส่วนค่าเสียหายเพื่อความวิบิโยคโหม่นสนั้นเรียกไม่ได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๘๗/๒๕๐๒

สามีไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว้าเหวเพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุขจากผู้ที่ทำให้ภริยาของตนถึงแก่ความตาย เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๔๗/๒๕๒๓

ค่าเสียหายทางจิตใจที่โจทก์เกิดความตกใจหรือกระทบกระเทือนจิตใจนี้ ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ แต่อย่างไรก็ดีตามคำฟ้องของโจทก์ที่บรรยายว่าผลแห่งการละเมิดทำให้โจทก์ตกใจเป็นอย่างมาก และการที่โจทก์ต้องสูญเสียแขนขวาไปเป็นการกระทบกระเทือนจิตใจโจทก์เป็นอย่างยิ่ง โจทก์ขอคิดค่าเสียหายในส่วนนี้ ๖๐,๐๐๐ บาทนั้น พอแปลความได้ว่าโจทก์ประสงค์เรียกร้องเอาค่าเสียหาย เพราะเหตุที่โจทก์ต้องถูกตัดข้อมือขวานั้นเองเป็นการเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ซึ่งโจทก์มีสิทธิเรียกร้องเอาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๔๖ และศาลฎีกาเห็นว่าที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้โจทก์เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาทนั้นเหมาะสมแล้ว

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๗๑/๒๕๕๖

จำเลยได้พูดขู่ขู่โจทก์ว่า “มึงอยากตายหรือ” การกระทำดังกล่าวนี้เป็นการกระทำโดยจงใจทำให้โจทก์เสียหาย เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ แล้วโจทก์จึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย และแม้ว่าจำเลยจะไม่ได้ยิงอาวุธปืนดังกล่าวกก็ตาม แต่การที่จำเลยใช้อาวุธปืนข่มขู่โจทก์เช่นนี้เป็นการทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัยของโจทก์แล้ว เพราะเป็นการทำให้โจทก์ตกใจกลัว เป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๖ โจทก์มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวนี้ได้ ที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ในกรณีนี้นั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย อุทธรณ์ของจำเลยฟังไม่ขึ้น

๒.๒ ค่าเสียหายทางจิตใจตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพิ่มเติมไปจากกฎหมายทั่วไป โดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดบทนิยาม คำว่า “ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมานความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน และในส่วนของกรณีเยียวยาผู้เสียหายนั้น มาตรา ๑๑ (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย สำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ จึงเห็นได้ว่า การเรียกค่าเสียหายทางจิตใจดังกล่าวสามารถเรียกได้เฉพาะกรณีที่มีผู้เสียหายได้รับความเสียหายทางจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยเท่านั้น สำหรับกรณีอื่นไม่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้

๓. การกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจตามหลักกฎหมายต่างประเทศ

๓.๑ กรณีตามกฎหมายประเทศอังกฤษ^๔

ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดความหมายของคำว่า “ความเสียหายทางจิตใจ” ไว้อย่างชัดเจน แต่สามารถพิจารณาความหมายของคำดังกล่าวได้จากแนวคำวินิจฉัยของศาลอังกฤษ ซึ่งสรุปได้ว่า คำว่า “ความเสียหายทางจิตใจ” เป็นความเสียหายที่กระทบกระเทือนทางประสาทหรือจิตใจที่เกิดจากความกระวนกระวายทางจิตใจ อันเนื่องจากการเข้ามาเกี่ยวข้องหรือผูกพันอยู่ในเหตุการณ์หรือได้เห็นเหตุการณ์นั้นโดยตรง เช่น ความกังวลต่อเหตุการณ์และบางครั้งความกระทบกระเทือนทางจิตใจดังกล่าวอาจมีร่องรอยความเสียหายในทางกายภาพปรากฏให้เห็นในรูปแบบของการนอนไม่หลับ ความหงุดหงิด การโกรธสุดขีด การขาดความสามารถในการจดจำหรือขาดสมาธิ การตื่นตระหนกตกใจ การระแวงมากเกินไป การมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใด ๆ ที่กระตุ้นเตือนความทรงจำต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากเกินควร หรือความกระทบกระเทือนทางประสาทหรือจิตใจ เป็นต้น

นอกจากนี้แนวคำวินิจฉัยของศาลอังกฤษยังแสดงให้เห็นว่า ได้แบ่งผู้ได้รับความเสียหายทางจิตใจออกเป็นลำดับหนึ่งและลำดับสอง กล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหายลำดับหนึ่ง หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือเข้ามาเกี่ยวข้องผูกพันอยู่ในเหตุการณ์โดยตรงและบุคคลนั้นได้รับความเสียหายทางจิตใจ หรือได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย หรือตายในเหตุการณ์ สำหรับผู้ได้รับความเสียหายลำดับสอง หมายถึง บุคคลที่ได้เห็นเหตุการณ์โดยตรง หรือมาเห็นสภาพที่เกิดขึ้นทันทีหลังเกิดเหตุที่ผู้ได้รับความเสียหายลำดับหนึ่งซึ่งเป็นญาติหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครอบครัวได้รับบาดเจ็บทางร่างกายหรือตายในเหตุการณ์จนเป็นเหตุให้ผู้ได้รับความเสียหายลำดับสองได้รับความเสียหายทางจิตใจ

ความเสียหายทางจิตใจรูปแบบอื่น ๆ นั้นมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรศาลอังกฤษก็ยอมชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจ ตัวอย่างกฎหมายลายลักษณ์อักษร เช่น The Protection from Harassment Act 1997 ซึ่งเป็นการกระทำโดยรู้หรือควรจะรู้ว่าจะทำให้เกิดความรำคาญเดือดร้อนแก่ผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นการทำให้ตกใจ ทำให้เกิดความวิตกกังวลหรือทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตราย ตามมาตรา 1 (1) มาตรา 4 (1) และมาตรา 7 (2) หรือ The Fatal Act 1976 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่มีการยอมรับชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากความเศร้าโศกเสียใจอันเนื่องจากการเสียชีวิตของบุตร บิดามารดา สามีหรือภรรยา โดยจะมีการชดใช้ค่าเสียหายกันเป็นจำนวนเงินที่กำหนดไว้แน่นอน คือ ๑๐,๐๐๐ ปอนด์

แม้อังกฤษจะยอมให้ชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจ แต่วางเงื่อนไขไว้หลายประการเพื่อป้องกันการที่ผู้เสียหายจะขอให้ชดใช้ค่าเสียหายจนเกินไป (flood gate) โดยนำหลักเกณฑ์ที่เรียกว่า control mechanisms ซึ่งปรากฏในคดี *Mcloughlin v. O'Brian* มาใช้ดังนี้

- ๑) พิจารณาผู้ที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจว่าเป็นผู้เสียหายโดยตรง (primary victim) ผู้เสียหายโดยอ้อม (secondary victim) หรือผู้เห็นเหตุการณ์ (bystander)
- ๒) พิจารณาความใกล้ชิดของผู้เสียหายกับเหตุละเมิดนั้น
- ๓) พิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีเหตุผลตามกฎหมายหรือไม่

^๔ ฟังอ้าง.

ส่วนการประเมินค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจ ศาลจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพราะเป็นการยากที่จะประเมินจำนวนค่าเสียหายที่แน่นอน โดยศาลจะพิจารณาหลักฐานต่าง ๆ ประกอบพฤติการณ์แห่งคดี เช่น ลักษณะแห่งความเสียหาย ระดับของความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน ระยะเวลาในการรักษา หรือความสามารถของผู้เสียหายที่จะใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขเพียงใด

ตัวอย่างคดีที่ศาลอังกฤษยอมรับเยียวยาความเสียหายทางจิตใจ^๖

คดี *Mcloughlin v. O'Brian* เป็นคดีแรกที่วางหลักในเรื่องนี้ จำเลยขับรถชนรถยนต์ซึ่งสามีโจทก์เป็นคนขับและมีลูก ๆ นั่งอยู่ด้วย โจทก์มาถึงโรงพยาบาลและเห็นลูกคนหนึ่งตาย ส่วนสามีและลูกคนอื่นบาดเจ็บสาหัส โจทก์ตกใจอย่างมากจนทำให้เจ็บป่วยอย่างรุนแรง มีอาการซึมเศร้าและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ศาล House of Lords (ศาลสูงสุด) ตัดสินให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจแก่โจทก์

คดี *Hale v. London Underground* โจทก์เป็นพนักงานดับเพลิงที่เข้าไปช่วยดับเพลิงที่ลูกไหม้ในสถานีรถไฟใต้ดิน เหตุไฟไหม้มีคนตาย ๓๑ คน และโจทก์ได้รับความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตราย (Post Traumatic Stress Disorder) ศาลตัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายทางจิตใจ แม้จะมีได้เกิดความเสียหายทางร่างกายเลย

คดี *Page v. Smith* โจทก์อยู่ในเหตุการณ์อุบัติเหตุที่เกิดจากจำเลยประมาทเลินเล่อ แม้โจทก์จะไม่ได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย แต่ทำให้โรคทางจิตเวชที่เรียกว่า Myalgic Encephalomyelitis (ME) หรือภาวะเพลียเรื้อรัง (Chronic Fatigue Syndrome) ที่โจทก์เคยเป็นมาก่อน กลับมาเป็นใหม่ ทำให้โจทก์ต้องออกจากการทำงาน ศาลสูงตัดสินให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจแก่โจทก์

คดี *Vermon v. Bosely* จำเลยเป็นพี่เลี้ยงขับรถซึ่งมีลูกโจทก์ ๒ คน นั่งไปด้วยในรถด้วยความประมาทเลินเล่อจนรถพุ่งลงไปในแม่น้ำ โจทก์พยายามช่วยเหลือลูกของตนซึ่งกำลังจมน้ำแต่ช่วยไม่ได้ หลังเกิดเหตุโจทก์มีอาการซึมเศร้า ศาลตัดสินให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจ

๓.๒ กรณีตามกฎหมายประเทศเยอรมัน^๗

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเยอรมันมาตรา 823 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี สุขภาพอนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลอื่นนั้นในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น” โดยศาลเยอรมันตีความคำว่า “อนามัย” ตามมาตราดังกล่าว ให้หมายความถึงความเสียหายทางจิตใจ ดังนั้น ตามกฎหมายเยอรมันความเสียหายทางจิตใจจึงถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพหรืออนามัยของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 823 วรรคหนึ่ง แต่ค่าเสียหายทางจิตใจที่ผู้เสียหายจะได้รับชดเชยต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากการเจ็บป่วยทางจิตใจโดยแพทย์เป็นผู้วินิจฉัย

^๖พรทิพย์ สุทธิธรรมศิลป์, ค่าเสียหายทางจิตใจ : ศึกษากฎหมายลักษณะละเมิดของอังกฤษและเยอรมันเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย, ผลงานการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น” รุ่นที่ ๑๓ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗, หน้า ๑๖ – ๒๐.

^๗พืงอ้าง.

ศาลเยอรมันจะพิจารณาให้ค่าเสียหายทางจิตใจในกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นดังนี้

๑) เป็นผู้ได้รับความเสียหายทางจิตใจอันเป็นผลโดยตรงจากเหตุการณ์ละเมิด และอาจได้รับความเสียหายทางร่างกายหรืออาจถูกทำให้กลัวว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ตนเอง (ผู้เสียหายโดยตรง primary victim)

๒) เป็นผู้รับรู้หรือเห็นเหตุการณ์ละเมิดที่เกิดกับผู้อื่นโดยผู้รับรู้หรือเห็นเหตุการณ์ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ถูกละเมิดให้เสียหายต่อชีวิตร่างกาย หรือจิตใจ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลในครอบครัว อาจเป็นเพียงคู่หมั้นหรือชายหญิงที่อยู่กินกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสก็ได้ (ผู้เสียหายโดยอ้อม secondary victim) ตัวอย่าง เช่น คดีปี ค.ศ. ๑๙๙๑ คดีนี้จำเลยทั้งสองกระทำละเมิดให้บุตรชายวัย ๗ ปี ของโจทก์เสียชีวิต ศาลตัดสินให้จำเลยทั้งสองต้องโทษจำคุก ๙ เดือน โจทก์ฟ้องคดีแพ่งเรียกร้องให้จำเลยทั้งสองชดใช้ค่าเสียหาย เช่น ค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายในการแพทย์ และยังเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจสำหรับความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้นกับภริยาโจทก์เนื่องจากทราบว่าบุตรชายเสียชีวิต ศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งสองชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจให้แก่โจทก์ตามมาตรา 823 โดยให้เหตุผลว่าความเสียหายทางจิตใจดังกล่าวไม่ใช่ความรู้สึกทางอารมณ์ทั่วไป และแม้ภริยาโจทก์จะไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ ก็ไม่เป็นเหตุให้ไม่ได้รับค่าเสียหายทางจิตใจ และคดีปี ค.ศ. ๑๙๗๑ จำเลยขับรถชนคนสามมีโจทก์จนเสียชีวิต และเป็นเหตุให้โจทก์ตกใจมากจนเจ็บป่วยทางจิตใจ โดยโจทก์มีหลักฐานทางการแพทย์มาแสดงว่าตกใจจนเกิดการบาดเจ็บทางจิตใจอย่างรุนแรง ศาลพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจแก่โจทก์เพราะความเสียหายที่โจทก์ได้รับไม่ใช่ความรู้สึกทั่วไป และโจทก์มีหลักฐานทางการแพทย์มาแสดง แต่ทั้งนี้หากโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายที่มีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายโดยตรงแล้ว ก็จะไม่ได้รับชดเชยค่าเสียหาย

ทั้งนี้ ศาลเยอรมันถือว่าความเสียหายในทางจิตใจที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ต้องมีลักษณะที่ร้ายแรงเกินกว่าความเสียหายตามปกติธรรมดา และต้องเป็นผลอันสมควรและเข้าใจได้ว่าจะ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเห็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรง หรือได้รับทราบเหตุการณ์จากผู้อื่นในภายหลัง หรือเป็นความเสียหายทางจิตใจที่เกิดจากความกระทบกระเทือนทางประสาทหรือจิตใจอันเนื่องมาจากการเห็นเหตุการณ์ความหายนะบางอย่าง

บทสรุป

หากกล่าวโดยสรุป จะพิจารณาเห็นได้ว่า สำหรับประเทศไทยนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติเรื่องค่าสินไหมทดแทนทางจิตใจไว้ ซึ่งส่งผลให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และไม่สามารถเยียวยาผู้เสียหายได้ตรงตามความเสียหายที่แท้จริง แต่อย่างไรก็ดี แนวความคิดของกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนทางจิตใจนั้น เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการยอมรับความเสียหายทางจิตใจมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมาตรา ๑๑ (๑) แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ อันเป็นผลเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามีภรรยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้ และจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๗๑/๒๕๕๖ ได้พิพากษาว่า การใช้อาวุธปืนข่มขู่เป็นการทำให้ผู้เสียหายเสียหายแก่ร่างกายและอนามัยแล้ว เพราะเป็นการทำให้ผู้เสียหายตกใจกลัว โดยคดีนี้ผู้เสียหายไม่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายทางร่างกายแต่อย่างใด ทั้งโจทก์ก็ยังไม่ได้นำสืบว่าโจทก์ได้รับความเสียหายทางจิตใจอย่างไรที่ทำให้โจทก์ไม่อาจใช้ชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างปกติสุข คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนั้น ได้วินิจฉัยแตกต่างไปจากแนวบรรทัดฐานเดิมที่วินิจฉัยว่าหากไม่มีความเสียหายทางร่างกายจะไม่ได้รับชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจ

ดังนั้น หากประเทศไทยจะได้มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักการของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันให้ครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนทางจิตใจให้เหมือนกับประเทศอังกฤษ และเยอรมันแล้ว ก็ถือเป็นแนวคิดที่มีความก้าวหน้าและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ทั้งนี้ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายทางจิตใจจะมีขอบเขตการบังคับใช้เพียงใด จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย รวมทั้งต้องศึกษาผลดีและผลเสีย และรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้าน เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายลักษณะละเมิดให้สามารถเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ **๑**